

Александър Урумов

Ириказки в края
на времето

На Невена, Гиги и Влади –
за всички приказни мигове

© Александър Урумов, автор, 2009 г.

© Кремена Сокурова, художествено оформление и корица, 2009 г.

© Елена Стайкова, художник, 2009 г.

Книгоиздателска къща „Труд“, 2009 г.

ISBN 978-954-528-937-8

Ррасстані приказки

Ч

итателите, които независимо от възрастта си продължават да са любопитни към приказките, отдавна знаят, че всъщност приказният жанр е най-издържливи-ят. Нищо че по инерция смятаме, че първо него „надрастваме“. Но по някое време и любовната лирика започва да ни се струва чужда, после документалната проза да ни натежава... Ако имате навика да четете (все по-рядко срещан), много вероятно е да си припомните, че приказките могат да бъдат някаква противоотрова. На всичко, което чуваме, виждаме, което ни върти и смила, и повтаря, че онова „едно време“, в което всичко свършва добре, май не е времето, в което се случва животът ни.

Приказките, събрани в тази книга, няма да ви донесат тази утеха. Те не са за деца „от 3 до 103 години“. Те са за пораснали. За хора, които помнят приказките, но и времето на „първата раздяла“ с тях. Хора, чиито деца вече излизат от възрастта на приказките. А те пък си имат свои...

„Всеки разказва своята си приказка, без да знае, че той е героят в нея“ – така започва Александър Урумов една от своите истории. А всички тези приказки са „къси

изречения“ в историята на днешното ни време, удивително необхватна, разнолика, абсурдна, малко смешна, много горчива. Много времена, юначества и предателства се наслагват в нея, и тежкò на онзи, който се опита да я описва със самочувствието да каже всичко.

Ето това е най-хубавото на тези приказки. Сашо не твърди, че с тях ще ни разкаже всичко. Те не са в „минало свършено време“, те са в „сегашно продължително“. Не само защото авторът, сигурен съм, ще прибави нови истории към тези. А защото героите им, малко или много, вървят през живота си, опитвайки се да остават изправени в болките си и в грешките си. Тях ги има сега, не „едно време“. И каквото и да свършатне свършат, и в провалите, и в продължаващите усилия, достойнството ще личи. Независимо дали „личните им приказки“ се пишат върху жълтите павета, в Испания или някъде другаде.

Но каква е приказката, на която е герой самият автор? Тя не е една. Не са дори всичките тук. Негови са и приказките, които е написал, и тия, които ще напише, и ония, които ще запази за себе си. Прочитайки ръкописа на тази книга, проумях нещо за добрите автори на приказки. Те не бързат. (Написаното тук е отлежавало години.) И, още по-важно: те са добри разказвачи, защото са добри слушатели.

Сашо има дарбата да забелязва и слуша. А после да подарява видяното и чутото на въображението си, запазвайки завидно младо авторовото си любопитство към света и хората.

Сигурно други писатели с тази дарба биха били по-големи скъперници към находките си. В някои от приказките има залежи на новели, дори романи. Сашо обаче предпочита да събира историите си „в шепа“. При

масовата словесна разточителност при пишещите това също го прави рядък случай. И издава още едно важно качество на събраното в тази книга: пресяти думи, които тежат на мястото си.

Май не издържах едно ограничение, което предварително си бях наложил: уводните думи да не надхвърлят редовете на най-късата приказка в тази книга. Не искам да бавя срещата между читателя и написаното от автора.

Та така: „Имало не едно време...“

Има ги сега едни пораснали приказки.

Юрий Давев

Когато Времето се събуди
ни
Началото на приказките

К

е ме гледайте, че изглеждам така. Външността лъже. Истината е, че аз съм живял много, много отдавна. Толкова отдавна, че даже умът ми не може да го побере. Даже понякога така си стоя, разтягам си ума и си викам: Абе, човек, умът ти не го побира кога си живял ти. Така си викам. И го разтягам, обаче умът не е ластик – да се разтегне. Каквото и да правиш, сума ти неща остават отвън. Та това е едно от тях. Още не го проумявам. Аз го разбрах съвсем случайно и изненадващо. Защото, честно казано, дори и не го подозирах. Наистина стана случайно. И знаете ли как? Отивам да взема от училище един бъдещ гениален математик и шахматист – понастоящем десетгодишна машинка за късане на обувки. Сина ми. Качваме се в колата и пускам радиото. Слушаме едно парче от 80-те (например на АББА или на Би Джийс), малкият си припява – за мое удоволствие, защото парчето винаги ми е харесвало. И точно в този момент аз решавам авторитетно да уточня: Тази песен, зайо, беше хит, когато аз бях на 14 години. И понеже на мен самия това ми прозвуча странно, изпреварващо добавих, сякаш да смекча идващия удар: Това беше отдавна.

Малкият обаче изумен се обърна към мен, погледна ме и възкликна: Ееееее, колко отдавна... Много отдавна е тая песен бе, тате!

И тогава разбрах истината – истината е, че съм живял много, много отдавна. Знам, че не е за вярване, но тогава имаше само една телевизионна програма. После се появи още една, но беше същата като първата. Само дето сигналът ѝ се улавяше значително по-трудно. Нямаше сателитни телевизии, защото нямаше свободни сателити – всички бяха заети с важни държавни задачи от шпионски характер. Въпреки това враговете се множаха, а сателитите не достигаха. Но това е друга приказка. И то секретна, което е пък съвсем друга приказка.

В онова отдавнашно време хората се радваха на шарени опаковки и на рекламите по лъскавите страници на вносните списания и бяха убедени, че рекламите са хубави. Опаковките – още повече. Радваха се като деца, а децата пък даже опаковки събираха и се хвалеха с колекциите си. Днес, както знаем, хубави реклами няма – всички реклами са досадни натрапници. Както и опаковките, които, разбира се, са част от рекламата. Тогава обаче беше друго. Беше съвсем друго. Нямаше дори и „Мақдоналдс“. Знам, че няма да ми повярвате, дъщеря ми също не ми повярва. И ще сте прави – какво е детството без „Мақдоналдс“? Какво е детството без детското меню, балоните, пържените картопки с кетчуп? Какво са утрешните спомени на днешните български деца без „Мақдоналдс“? Днес всички знаем, че буквичката „М“ означава „Мақдоналдс“. Буквичката „М“ не като „мама“, а като „Мақдоналдс“. Тази буквичка се вижда отдалеч, върти се и те кани на гости, а отпред те посрещва един седнал на пейка пластмасов палячо, с когото

можеш да се снимаш. Всичко там те привлича, дори и когато рядко ходиш в него. Всъщност тогава пък – още повече... Както сами се уверявате, „Макдоналдс“ е важно нещо. И никак не мога да си обясня странния факт, че моето поколение е израснало без него. Това нещо днес е трудно за вярване – подобна жестока липса трудно се възприема от детските умове. Единственият светъл лъч в този случай е утешението, че ние изобщо не сме знаели за съществуването на „Макдоналдс“, та сме имали детство в блажено невежество.

В известна степен се чувствам виновен, задето именно аз ви разкривам този тъжен факт, но „Макдоналдс“ тогава наистина нямаше. Спомням си това добре, въпреки че съм живял много отдавна. И точно затова, докато още си спомням, реших да ви разкажа няколко приказки. Знаете, че хората, които са живели много отдавна, са видели много неща и знаят много приказки. Толкова много, че аз просто не знам откъде да започна. Мога например да ви разкажа как по едно време Времето се събуди и си каза стреснато: Какво съм направило аз? Спало съм цели 50 години?! Ама че заспала работа... И защо никой не ме е събудил?! Леле, колко много неща са изостанали, колко много работа имам, а нямам никакво време! Нямам никакво време!“ И като се разбърза онова ми ти Време, сума ти приказки видяхме за нула време. И всичките приказки – една от друга по-вълшебни и по-невероятни. И не пита Времето, ами си върви забързано, не му трябва никакви помощници в задъханата му работа и на никого не обръща внимание. Ама че много закъсня, е верно, честно да си кажем. Затова така бърза сега и ние трябва да го разберем, щем не щем. Та нали времето е в нас и ние сме във времето, ние него обръщаме и то нас обръща... Не че има угодия, ето

например едни твърдят, че Времето обърнало целия свят с главата надолу, че съответно – всичко в света се объркало и че ако не било това време, а другото време, то тогава, ех, тогава... А сега, сега, казват те, какво време дойде, какво време доживяхме... Други пък твърдят точно обратното. Според тях светът точно сега си бил наред, именно с главата нагоре, и че добре, че дошло това време да се обърнат нещата, иначе предишното време било загубена работа... Едните разказват с умиление приказки от Тогава – отпреди да се събуди Времето. Другите пък, също разказват приказки от Тогава, обаче техните приказки са мрачни и тъжни. Затова те се радват, че После Времето се събудило и сложило край и че Тогава останало в историята – историята е музеят на Времето. Ще ви кажа само на вас – и едните, и другите имат своите приказки. Истински приказки. Те не могат без тях, защото всеки човек е като приказка. Има неразказани приказки, има недоизмислени приказки, има и преписани приказки, а има и приказки с неочаквано начало и с неочакван край. Има и приказки без край – те са най-хубави, ама рядко се срещат. Има приказки за хитри лисици и стръвни вълци, за добродушни таралежи и за мързеливи язовци. И хората са така – всеки разказва своята си приказка, дори без да знае, че той е героят в нея, дори когато тя е в минало време, и че без него каква ти приказка, нищо не струва... Ама май се увлякохме в приказки. Както и да е – хората си говорят, а Времето си бърза. Тича задъхано, ражда едни, изпраща други и даже не му остава време да си избърше потта от челото. Толкова много се разбърза, че сякаш вече му се вижда краят. Сякаш вече му се вижда краят на Времето. Е, точно затова, за да не му изгървем края съвсем, по-добре да разкажем някоя и друга приказка. В приказки

по-бързо минава времето, са казали хора, които са живели по-отдавна дори и от мен. Но вие не се притеснявайте. То, Времето, по-бързо от това не може да върви. Никога Времето не е вървяло по-бързо, отколкото върви сега. Затова седнете спокойно и слушайте приказките.

Ако нямате много въпроси, можем да започваме – Времето не чака. Затова просто обърнете на другата страница. Че то кое време стана вече?